

ningsskatten kommer att framgent antingen bibehållas eller möjligen än vidare förhöjas, får jag vördsamt föreslå Riksdagen för sin del besluta,

att grundskatterna och indelningsverket skola från jordbruket afskrifvas; att denna afskrifning skall taga sin början från och med nästkommande år; samt att tiden för, äfvensom det årliga afdraget under afskrifningens fortgång hänskjutes till Stats-Utskottet, att för Riksdagen framlägga.

Jag vet väl, att innevarande Riksdags beslut rörande den förhöjda bränvinsskatten endast gäller för nästkommande år, men då ett antagande af ny bränvinsförfattning äfven är att snarligen förvänta, har jag ansett tillfället lämpligt, att till afskrifningsfrågans lösning nu bestämma den häraf uppkommande statsinkomst, hvilken eljest torde komma att för andra ändamål användas.

Stockholm den 23 Januari 1880.

Isaac Asklöf.

N:o 20.

Af Herr C. G. Hammarskjöld: Om anslag till Upsala botaniska trädgård och botaniska museum.

Redan länge har den botaniska undervisningen i Upsala meddelats under ytterst ogynsamma förhållanden genom det otillfredsställande skick, hvaruti den botaniska trädgården och det botaniska museet befinna sig, detta beroende icke af brist på nit och intresse hos denna vetenskaps vårdare vid universitetet, utan genom brist på medel att utföra hvad som behöfdes göras.

Botaniska trädgårdens ordinarie anslag utgör enligt Universitetets stat 3,000 kronor och 60 famnar ved. I sjelfva verket böra dock härifrån dragas dels 350 kronor, hvilka utgöra en del af tvenne vid trädgården fast anställda biträdens aflöning, dels omkring 14 famnar ved, som åtgå till botaniska föreläsningssalens och museets m. m. uppvärmning.

Redan för mer än 20 år sedan framställdes ofta klagomål öfver detta anslags knapphet och för snart sagdt hvarje år har denna klagan vuxit i styrka. Att så måste vara förhållandet är ock naturligt. Dels har en allmän prisstegring egt rum, dels måste numera en ej obetydlig del af anslaget användas till gräsmattors underhåll samt till annat, som i våra dagar anses vara oundgängligt för en trädgårdsanläggnings nödiga prydlighet, men som för ett par decennier sedan alls icke eller allenast i inskränkt grad ansågs vara behöfligt eller ens möjligt.

Följden af nu antydda förhållanden har varit, att under en följd af år extra anslag till trädgårdens skötsel regelbundet måst begäras och beviljas; och att någon förändring till det bättre skall härutinnan inträda, finnes icke ringaste anledning att antaga. Dessa tillfälliga tillskott hafva under senaste åren utgjort 1,000 kronor, så att trädgården årligen haft att disponera omkring 4,000 kronor. Äfven denna summa måste dock betecknas såsom alldeles otillräcklig, om de fordringar, som i våra dagar ställas på en *botanisk* trädgård, skola uppfyllas. Äfven med nämnda tillskott har det nemligen visat sig, att — med undantag af frön till några vanligare prydnadsväxter samt några frilandsträd och buskar — ända sedan 1863 icke en enda växtart kunnat från utlandet inköpas, förrän 1878, då det likväl endast var genom enskild frikostighet, som en liten sanling lefvande växter kunde införskrifvas. Hvilka brister med afseende på materiel för den botaniska och farmakologiska undervisningen härigenom vidläda Upsala botaniska trädgård, är lika lätt insedt, som det bristfälliga skick, hvari densamma i många afseenden befinner sig, äfven för den icke sakkunnige är uppenbart i ögonen fallande.

Hvilka anslag i andra länder anses behöfliga för att botaniska trädgårdar må hållas i behörigt skick, torde för de flesta i vårt land vara obekant. För att ej anföra en sådan trädgård, som den i S:t Petersburg, der de medel, som stå till disposition, snarast kunna betecknas såsom obegränsade, må derfor här blott nämnas, att t. ex. i Hamburg årsanslaget belöper sig till 40,000 mark, hvarförutom trädgården har att påräkna en ej obetydlig inkomst genom handel. Botaniska trädgården i Melbourne hade i anslag år 1873—1874 11,693, år 1874—1875 14,819 pund sterling, detta enligt uppgift i en vetenskaplig tidskrift. För att anföra närmare till hands liggande exempel, må påpekas Köpenhamns

botaniska trädgård, som nyligen anlagts för den betydande summan af omkring 2,000,000 kronor. Dess budget för finansåret 1878—1879 utgjorde 40,008 kronor, hvarifrån dock bör dragas 2,350, anslagna till det med trädgården förenade museum och bibliotek, hvadan alltså den sjelfva trädgården tillkommande andel i årsanslaget utgör 37,658 kronor. Endast arbetslöner åt tillfälliga arbetare i trädgården beräknas till 14,950 kronor eller nästan fem gånger mera än hela årsanslaget till Upsala botaniska trädgård. I förslaget till finanslov för finansåret 1879—1880 är det ordinarie anslaget, deruti dock inbegripet 1,950 kronor till museum och bibliotek, upptaget till 39,492 kronor 20 öre, hvarjemte begäres extra ordinära anslag å tillsammans 3,800 kronor. Ihågkommas bör härvid det företräde i anseende till klimat och jordmån, som Köpenhamns trädgård eger framför Upsala, hvarigenom åtskilliga utgiftsposter kunna derstädes relativt förminska. Men också eger Köpenhamns universitet en botanisk trädgård, med hvilken den i Upsala icke ett ögonblick kan jämföras. — Hvad angår botaniska trädgården i Christiania, så beslöt dervarande akademiska kollegium i början af sistlidet år hos regeringen dels anmäla, att dervarande botaniska trädgård ej befann sig i tidsenligt skick, dels anhålla att botaniska professorn måtte erhålla i uppdrag att genom besök i Köpenhamn och Upsala göra sig närmare underrättad om sättet för en botanisk trädgårds behöriga anordnande samt om de dertill behöfliga penningemedlen, hvarefter nödig tillökning i årsanslaget skulle begäras. Det har emellertid befunnits, att dervarande trädgårds årsanslag — dervid anstälde funktionärens löner ej inberäknade — uppgår till 7,024 kronor. Det i Christiania otillräckligt befunna årsanslaget belöper sig således till mer än dubbelt så stor summa som den, hvilken tillmätts den trädgård, vid hvilken Ol. Rudbecks, Linnés, Thunbergs, Wahlenbergs, Elias Fries' namn äro fästade, och på hvilken derföre — måhända mer än på någon annan — såväl vetenskapsmännens som den stora allmänhetens blickar äro riktade.

Hålla vi oss till vårt eget land, är det ej heller svårt att finna exempel, som ådagalägga behöfligheten af vida större anslag, än det Upsala botaniska trädgård tillmätta. Enligt uppgift från Göteborgs trädgårdsförening åtgingo under år 1877 (senare uppgifter hafva ej erhållits, men sådana skulle för visso ej afgifvit afvikande vittnesbörd), föreståndarens lön oberäknad, ej mindre än 52,000 kronor till trädgårdens underhåll och inköp af växter. Visserligen bör denna betydande summa minskas med 12 à 15,000 kronor, hvilka användts till inköp af sådana växter, som sedan till största delen försålts, men deremot ingå i sagda 52,000 kronor intet af det, som behöfdes till växthusens underhåll m. m. och

som för visso ej var obetydligt. — Stockholms stads utgifts- hoc inkomststat för år 1879 upptager bland utgifter:

»31. **Planteringar å allmänna platser.**

a) *Löner, arfvoden och dylikt.*

Stadens trädgårdsmästare: lön	2,000: —	
personligt tillägg	1,000: —	3,000: —

b) *Inventariers inköp och underhåll.*

Sätens anskaffande och underhåll	1,000: —
--	----------

c) *Arbetskostnader, materialiers inköp och underhåll.*

(Kostnader för årets arbeten):

Nya anläggningar.....	15,000: —	
Underhåll af stadens planteringar	25,000: —	
Underhåll af Carl XIII:s torg	5,000: —	45,000: —

Summa kronor 49,000: —»

Dessa siffror torde vara tillräckligt talande. Borttaga vi från Stockholms planteringar Humlegården, till hvars fortsatta ordnande de under rubriken »Nya anläggningar» upptagna 15,000 kronor hufvudsakligen torde åtgå, visar det sig att till de öfrigas skötsel anslagits en summa, som är 10 gånger större än anslaget till härvarande botaniska trädgård, och dock är att märka, att i Stockholm antagligen intet underhåll af egentliga växthus och orangerier ingår i sagda summa; att anläggningarne derstädes hufvudsakligen utgöras af hårdföra träd och buskar, hvilka, en gång anskaffade och planterade, ej sedan kräfva betydande omkostnader för sin vård; att der ett relativt fåtal af olika arter, samt ingalunda en mängd sällsynta och därför dyrbara, exotiska växter, erfordras, i motsats till hvad förhållandet är vid en botanisk trädgård, samt att skötseln af planteringar å allmänna platser är inskränkt till hufvudsakligen årets blidare del, under det att i en botanisk trädgård med dess växthus och orangerier daglig vård och tillsyn hela året om är af nöden.

Möjligen kan någon mena, att inkomster borde kunna beredas den botaniska trädgården i Upsala genom handel med växter. Oafsedt det kanske mindre riktiga uti att en statsanstalt med anslag uppträder täflande med den enskilda företagsamheten, hvilket säkerligen skulle väcka ovilja, säger en närmare eftertanke, att handel med växter icke kan lämpa sig

för en botanisk trädgård, ämnad för undervisning. Begärliga för handeln äro dels unga fruktträd, för hvilkas uppdragande fordras trädskola, dels prydnadsväxter, dels plantor för köksträdgården. Trädskola och köksträdgård tillhöra icke en botanisk trädgård. De skulle blott inkräkta på dess för andra ändamål behöfliga utrymme. De skulle ock upptaga dess personal med göromål, främmande för trädgårdens egentliga uppgift. Nästan detsamma gäller äfven prydnadsväxter. En botanisk trädgård odlar växter, icke egentligen för deras utseendes skull, utan för vetenskapens. Om en växt är behaglig för ögat eller ej, är för dess uppgift jemförelsevis en bisak. En botanisk trädgård kan derföre icke utan intrång på dess egentliga ändamål med framgång täfla med handelsträdgårdar, som just hafva till uppgift att odla växter af de arter och former, som allmänheten önskar köpa. Skall derföre en botanisk trädgård kunna bereda sig nämnvärda inkomster genom växthandel, fordras särskildt utrymme, särskilda anstalter och en förökad personal. Man har derigenom i sjelfva verket skapat två stats-anstalter, ställda i ett visst sammanhang, en botanisk trädgård för undervisning och en handelsträdgård för inkomst. Hvar och en, som är öfvertygad om det olämpliga uti att staten uppträder såsom industriidkare inom den allmänna konkurrensens område, kan ej vara med om en sådan anordning, för hvilken dessutom möjligen en större stad, men ej Upsala med dess relativt små förhållanden, lämpar sig. Det är emellertid klart, att äfven i en botanisk trädgård kunna finnas växter, som äro säljbara. För ett par tiotal af år sedan sökte man genom deras försäljande vinna inkomst. Resultatet blef så ringa, att man på senare tid hufvudsakligen användt öfverflödiga växter till byte med andra trädgårdar.

Äfven det för *botaniska museum* bestämda årsanslaget, 500 kronor, är så obetydligt, att en förhöjning af detsamma är af behovet högeligen påkallad. Ej ens detta ringa anslag kommer oafkortadt museet till godo. Som någon vid museum anställd vaktmästare ej finnes, måste af årsanslaget äfven bestridas städning, eldning och annan uppässning å museum och föreläsningssalen samt vid de under de senaste åren anordnade växt-anatomiska öfningarne, äfvensom inköp af det material, som för både föreläsningar och sagda öfningar kan behöfvas. Följden är lätt insedd: äfven med en till det yttersta drifven sparsamhet saknas för närvarande medel att ens iordningsställa de betydliga, redan befintliga växtsamlingarne, liksom ock till inköp af nödiga förvaringskärl, sprit o. s. v. för värdefulla, på senaste åren erhållna bidrag till den karpologiska samlingen. Äfven de oundgängligaste handböcker, som vid samlingarnes ordnande och begagnande dagligen behöfvas, måste umbäras (museets hela

bokförråd uppgår ej till 10 band och största delen deraf är skänkt);
viktiga exsiccatverk och andra samlingar m. m., som för undervisningen
äro af största vikt, kunna ej anskaffas o. s. v.

På grund af ofvanstående faktiska upplysningar — mig benäget
meddelade af Upsala botaniska trädgårds nuvarande för nit, sparsamhet
och administrationsförmåga kände prefekt — hvaraf otvetydigt torde
framgå, att det naturvetenskapliga studiet vid Upsala universitet är, hvad
dess undervisningsmateriel, trädgård och museum, angår, ofantligt van-
lottadt mot hvad annorstädes anses nödvändigt för vetenskapens uppe-
hållande och utveckling, får jag för Riksdagen föreslå,

att af statsmedel måtte till förhöjande af anslagen
till Upsala botaniska trädgård och botaniska museum
å ordinarie stat anslås,
till botaniska trädgården kronor 3,000: —
och till botaniska museum..... » 500: —
hvarigenom trädgårdens hela årsanslag skulle blifva
6,000 kronor och museets 1,000 kronor.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 24 Januari 1880.

C. G. Hammarskjöld,

Ledamot af Andra Kammaren för Upsala stad.